

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय
संहिता, पद, जटा, घन पाठः

4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - चितिवर्णन

Contents

TS 4.3.1.1	4
TS 4.3.2.1	4
TS 4.3.2.2	5
TS 4.3.2.3	6
TS 4.3.3.1	7
TS 4.3.3.2	8
TS 4.3.4.1	9
TS 4.3.4.2	10
TS 4.3.4.3	11
TS 4.3.5.1	12
TS 4.3.6.1	14
TS 4.3.6.2	15
TS 4.3.7.1	15

TS 4.3.7.2	16
TS 4.3.8.1	17
TS 4.3.9.1	18
TS 4.3.9.2	19
TS 4.3.10.1	20
TS 4.3.10.2	21
TS 4.3.10.3	22
TS 4.3.11.1	23
TS 4.3.11.2	24
TS 4.3.11.3	25
TS 4.3.11.4	26
TS 4.3.11.5	27
TS 4.3.12.1	28
TS 4.3.12.2	29

TS 4.3.12.3	29
TS 4.3.13.1	30
TS 4.3.13.2	31
TS 4.3.13.3	32
TS 4.3.13.4	33
TS 4.3.13.5	34
TS 4.3.13.6	35
TS 4.3.13.7	36
TS 4.3.13.8	37

TS 4.3.1.1**TS 4.3.1.1****Samhita Paata**

अ॒पां त्वे॑म॒न्थ सा॒दया॑म्य॒पां त्वो॑द्म॒न्थ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ भस्म॑न्थ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ ज्योति॑षि सा॒दया॑म्य॒पां
 त्वाऽय॑ने सा॒दया॑म्य॒र्णवे॑ स॒दने॑ सी॒द स॒मुद्रे॑ स॒दने॑ सी॒द स॒लिले॑ स॒दने॑ सी॒दापां॑ क्ष॒ये सी॒दापा॑ः स॒र्धिषि॑
 सी॒दापां॑ त्वा॒ स॒दने॑ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॑ स॒धस्थे॑ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ पु॒रीषे॑ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ यो॒नौ ()
) सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ पा॒थसि॑ सा॒दया॑मि गाय॒त्री छ॒न्द॑-स्त्रि॒ष्टुप् छ॒न्दो॑ जग॑ती छ॒न्दो॑ऽनु॒ष्टुप् छ॒न्दः॑
 प॒ङ्क्ति॑श्छ॒न्दः॑ ॥

Pada Paata

अ॒पाम् । त्वा॒ । ए॒मन्त्रं॑ । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । ओ॒द्मन्त्रं॑ । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒
 । भस्म॑न्त्रं । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । ज्योति॑षि । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । अ॒यने॑ ।
 सा॒दया॑मि । अ॒र्णवे॑ । स॒दने॑ । सी॒दु । स॒मुद्रे॑ । स॒दने॑ । सी॒दु । स॒लिले॑ । स॒दने॑ । सी॒दु ।
 अ॒पाम् । क्ष॒यै । सी॒दु । अ॒पाम् । स॒र्धिषि॑ । सी॒दु । अ॒पाम् । त्वा॒ । स॒दने॑ । सा॒दया॑मि ।
 अ॒पाम् । त्वा॒ । स॒धस्थे॑ इति॑ स॒ध - स्थे॑ । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । पु॒रीषे॑ । सा॒दया॑मि
 । अ॒पाम् । त्वा॒ । यो॒नौ () । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । पा॒थसि॑ । सा॒दया॑मि । गाय॒त्री
 । छ॒न्दः॑ । त्रि॒ष्टुप् । छ॒न्दः॑ । जग॑ती । छ॒न्दः॑ । अ॒नुष्टु॑बित्य॒नु - स्तुप् । छ॒न्दः॑ । प॒ङ्क्तिः॑ ।
 छ॒न्दः॑ ॥

TS 4.3.2.1**TS 4.3.2.1****Samhita Paata**

अ॒यं पु॒रो भुव॑स्तस्य॑ प्रा॒णो भौवा॑य॒नो वस॑न्तः प्रा॒णाय॑नो गा॒यत्री वा॑स॒न्ती गा॑य॒त्रियै॑ गा॒यत्रं॑ गा॒यत्रा॑दु॒पाः
 शु॒रुपा॑ः शो॒स्त्रिवृ॑त् त्रि॒वृतो॑ रथ॒न्तर॑ः रथ॒न्तरा॑द् वसि॒ष्ठ ऋ॑षिः प्र॒जाप॑ति गृही॒तया॑ त्वया॑ प्रा॒णं गृ॑ह्णामि
 प्र॒जाभ्यो॑ऽयं दक्षि॒णा वि॒श्वक॑र्मा तस्य॑ मनो॑ वैश्व॒कर्म॑णं ग्री॒ष्मो मा॑न॒सस्त्रि॑ष्टु॒ग्रेष्मी॑ त्रि॒ष्टुभं॑ ऐ॒डमै॑डा-
 द॒न्तर्या॑मोऽन्तर्या॑मात् प॒ञ्चद॑शः प॒ञ्चद॑शाद् बृ॒हद् बृ॒हतो॑ भ॒रद्वा॑ज ऋषिः प्र॒जाप॑ति गृही॒तया॑ त्वया॑
 मनो॑ - []

Pada Paata

अ॒यम् । पु॒रः । भुव॑ः । तस्य॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । भौवा॑य॒नः । वस॑न्तः । प्रा॒णाय॑नः
 । गा॒यत्री । वा॑स॒न्ती । गा॑य॒त्रियै॑ । गा॒यत्रम् । गा॒यत्रा॑त् । उ॒पाः शु॒रित्यु॑प - अ॒शुः ।
 उ॒पाः शु॒रित्यु॑प-अ॒शुः । त्रि॒वृदिति॑ त्रि - वृत् । त्रि॒वृत् इति॑ त्रि - वृ॒तः । रथ॑न्त॒रमिति॑ रथं
 - त॒रम् । रथ॑न्त॒रादिति॑ रथं - त॒रात् । वसि॑ष्ठः । ऋषिः । प्र॒जाप॑तिगृही॒तयेति॑ प्र॒जाप॑ति -
 गृही॒तया॑ । त्वया॑ । प्रा॒णमिति॑ प्र - अ॒नम् । गृ॑ह्णामि । प्र॒जाभ्य॑ इति॑ प्र - जा॒भ्यः । अ॒यम्
 । दक्षि॑णा । वि॒श्वक॑र्मेति॑ वि॒श्व - क॑र्मा । तस्य॑ । मनः॑ । वैश्व॒कर्म॑णमिति॑ वैश्व - क॑र्मणम् ।
 ग्री॒ष्मः । मा॑न॒सः । त्रि॒ष्टुक् । ग्री॒ष्मी । त्रि॒ष्टुभः॑ । ऐ॒डम् । ऐ॒डात् । अ॒न्तर्या॑म इत्य॑न्तः -
 या॒मः । अ॒न्तर्या॑मादित्य॑न्तः - या॒मात् । प॒ञ्चद॑श इति॑ पञ्च - द॑शः । प॒ञ्चद॑शादिति॑ पञ्च-द॑शात् ।
 बृ॒हत् । बृ॒हतः॑ । भ॒रद्वा॑जः । ऋषिः । प्र॒जाप॑तिगृही॒तयेति॑ प्र॒जाप॑ति - गृही॒तया॑ । त्वया॑ । मनः॑ ।

TS 4.3.2.2

TS 4.3.2.2

Samhita Paata

गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं पश्चाद्-विश्वव्यचास्तस्य चक्षुर्वैश्वव्यचसं वरुषाणि चाक्षुषाणि जगती वारुषी
जगत्या ऋक्षममृक्षमाच्छुक्रः शुक्राथ सप्तदशः सप्तदशाद्-वैरूपं वैरूपाद्-विश्वामित्र ऋषिः प्रजापति
गृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाभ्य इदमुत्तराथ सुवस्तस्य श्रोत्रं सौवः शरच्छ्रौत्र्यनुष्टुप्-छारद्यनुष्टुभः
स्वारः स्वारान्मन्थी मन्थिनं एकविंश एकविंशाद् वैराजं वैराजज्जमदग्निः ऋषिः प्रजापति
गृहीतया - []

Pada Paata

गृह्णामि । प्रजाभ्य इति प्र - जाभ्यः । अयम् । पश्चात् । विश्वव्यचा इति विश्व - व्यचाः
। तस्य । चक्षुः । वैश्वव्यचसमिति वैश्व - व्यचसम् । वरुषाणि । चाक्षुषाणि । जगती ।
वारुषी । जगत्याः । ऋक्षमम् । ऋक्षमात् । शुक्रः । शुक्रात् । सप्तदश इति सप्त - दशः
। सप्तदशादिति सप्त-दशात् । वैरूपम् । वैरूपात् । विश्वामित्र इति विश्व - मित्रः । ऋषिः ।
प्रजापतिगृहीतयेति प्रजापति - गृहीतया । त्वया । चक्षुः । गृह्णामि । प्रजाभ्य इति प्र - जाभ्यः
। इदम् । उत्तरादित्युत् - तरात् । सुवः । तस्य । श्रोत्रम् । सौवम् । शरत् । श्रौत्री ।
अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । शारदी । अनुष्टुभ इत्यनु - स्तुभः । स्वारम् । स्वारात् । मन्थी ।
मन्थिनः । एकविंश इत्येक - विंशः । एकविंशादित्येक - विंशात् । वैराजम् । वैराजात्
। जमदग्निः । ऋषिः । प्रजापतिगृहीतयेति प्रजापति - गृहीतया ।

TS 4.3.2.3

TS 4.3.2.3

Samhita Paata

त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्यं इयमुपरिं मतिस्तस्यै वाङ्मती हेमन्तो वाच्यायनः पङ्क्तिरहैमन्ती
पुक्त्यै निधनं वदति निधनं वत् आग्रयण आग्रयणात् त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्रिणवत्रयस्त्रिंशाभ्यां शाक्ररैवते
शाक्ररैवताभ्यां विश्वकर्मा ऋषिः प्रजापति गृहीतया त्वया वाचं गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥

Pada Paata

त्वया । श्रोत्रम् । गृह्णामि । प्रजाभ्य इति प्र-जाभ्यः । इयम् । उपरिं । मतिः । तस्यै ।
वाक् । माती । हेमन्तः । वाच्यायनः । पङ्क्तिः । हैमन्ती । पङ्क्त्यै । निधनं वदति निधनं -
वत् । निधनं वत् इति निधनं - वत् । आग्रयणः । आग्रयणात् । त्रिणवत्रयस्त्रिंशविति त्रिणव
- त्रयस्त्रिंशौ । त्रिणवत्रयस्त्रिंशाभ्यामिति त्रिणव - त्रयस्त्रिंशाभ्याम् । शाक्ररैवते इति शाक्र
- रैवते । शाक्ररैवताभ्यामिति शाक्र - रैवताभ्याम् । विश्वकर्मेति विश्व - कर्मा । ऋषिः ।
प्रजापतिगृहीतयेति प्रजापति - गृहीतया । त्वया । वाचम् । गृह्णामि । प्रजाभ्य इति प्र - जाभ्यः ॥

TS 4.3.3.1

TS 4.3.3.1

Samhita Paata

प्राची॑ दि॒शां व॑स॒न्त ऋ॑तूनाम॒ग्निदे॑वता॒ ब्रह्म॑ द्रवि॑णं त्रि॒वृथ॑ स्तोमः॒ स उ॑ पञ्चद॒शव॑र्तनि॒-रु॒यवि॑र्वयः॒
कृ॒तम॑या॒नां पु॒रोवा॑तो वा॒तः सा॒नंग॑ ऋषि॑र्दक्षि॒णा दि॒शां ग्री॑ष्म ऋ॑तूनामिन्द्रो॑ दे॒वता॑ क्ष॒त्रं द्रवि॑णं
पञ्चद॒शः स्तोमः॒ स उ॑ सप्तद॒श व॑र्तनि॒-दि॒त्यवा॑ड्-व॒यस्त्रे॑ताऽया॒नां दक्षि॑णाद्वा॒तो वा॑तः॒ सना॑त॒न ऋषिः॑
प्र॒तीची॑ दि॒शां व॑रू॒षा ऋ॑तूनां वि॒श्वे दे॒वा दे॒वता॑ वि॒ड्- []

Pada Paata

प्राची॑ । दि॒शाम् । व॑स॒न्तः । ऋ॑तूनाम् । अ॒ग्निः । दे॒वता॑ । ब्रह्म॑ । द्रवि॑णम् । त्रि॒वृदि॑तिं त्रि -
वृत् । स्तोमः॑ । सः । उ॒ । प॒ञ्चद॒शव॑र्तनिरिति॑ पञ्चद॒श - व॑र्तनिः । त्र्य॒वि॒रिति॑ त्रि - अ॒विः ।
वयः॑ । कृ॒तम् । अ॒या॒नाम् । पु॒रोवा॑त इति॑ पु॒रः - वा॑तः । वा॑तः । सा॒नंगः । ऋषिः॑ । दक्षि॑णा
। दि॒शाम् । ग्री॑ष्मः । ऋ॑तूनाम् । इन्द्रः॑ । दे॒वता॑ । क्ष॒त्रम् । द्रवि॑णम् । प॒ञ्चद॒श इति॑ पञ्च -
द॒शः । स्तोमः॑ । सः । उ॒ । स॒प्तद॒शव॑र्तनिरिति॑ सप्तद॒श - व॑र्तनिः । दि॒त्यवा॑डिति॑ दि॒त्य - वा॑ट्
। वयः॑ । त्रेता॑ । अ॒या॒नाम् । दक्षि॑णाद्वा॒त इति॑ दक्षि॑णात् - वा॑तः । वा॑तः । स॒ना॒त॒न इति॑ सना
- तनः॑ । ऋषिः॑ । प्र॒तीची॑ । दि॒शाम् । व॑रू॒षाः । ऋ॑तूनाम् । वि॒श्वे । दे॒वाः । दे॒वता॑ । वि॒ट् ।

TS 4.3.3.2

TS 4.3.3.2

Samhita Paata

द्रवि॑णः सप्तद॒श स्तोमः॒ स उ॑ वे॒कविः॑ श॒व॑र्तनि॒-स्त्रि॒वृथ्सो॑ वयो॑ द्वाप॒रोऽया॑नां पश्चाद्वा॒तो वा॑तोऽह॒भून्
ऋषि॑रुदी॒ची दि॒शाः श॒रद्-ऋ॑तूनां मि॒त्रावरु॑णौ दे॒वता॑ पुष्टं द्रवि॑णमे॒कविः॑शः स्तोमः॒ स उ॑ त्रि॒णव॑र्तनि॒-

स्तुर्यवाड् वयं आस्कन्दो ऽयानामुत्तराद्-वातो वातः प्रत्न ऋषिर्ऋद्धा दिशाः हेमन्तशिशिरावृतूनां
 बृहस्पतिर्देवता वर्चो द्रविणं त्रिणव स्तोमः स उ त्रयस्त्रिंशवर्तनिः पष्ठवाद्यो () ऽभिभूरयानां
 विष्वग्वातो वातः सुपर्ण ऋषिः पितरः पितामहाः परेऽवरे ते नः पान्तु ते नोऽवन्त्वस्मिन् ब्रह्मन्नास्मिन्
 क्षत्रेऽस्या-माशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन् कर्मन्स्यां देवहूत्यां ॥

Pada Paata

द्रविणम् । सप्तदश इति सप्त-दशः । स्तोमः । सः । उ । एकविंशवर्तनिरित्येकविंश -
 वर्तनिः । त्रिवथ्स इति त्रि-वथ्सः । वयः । द्वापरः । अयानाम् । पश्चाद्वात इति पश्चात्-वातः
 । वातः । अहभूनः । ऋषिः । उदीची । दिशाम् । शरत् । ऋतूनाम् । मित्रावरुणाविति
 मित्रा - वरुणौ । देवता । पुष्टम् । द्रविणम् । एकविंश इत्येक - विंशः । स्तोमः । सः ।
 उ । त्रिणववर्तनिरिति त्रिणव - वर्तनिः । तुर्यवाडिति तुर्य - वाट् । वयः । आस्कन्द इत्या -
 स्कन्दः । अयानाम् । उत्तराद्वात इत्युत्तरात् - वातः । वातः । प्रत्नः । ऋषिः । ऊर्द्ध्वा ।
 दिशाम् । हेमन्तशिशिराविति हेमन्त - शिशिरौ । ऋतूनाम् । बृहस्पतिः । देवता । वर्चः ।
 द्रविणम् । त्रिणव इति त्रि - नवः । स्तोमः । सः । उ । त्रयस्त्रिंशवर्तनिरिति त्रयस्त्रिंश -
 वर्तनिः । पष्ठवादिति पष्ठ - वात् । वयः () । अभिभूरित्यभि - भूः । अयानाम् । विष्वग्वात
 इति विष्वक् - वातः । वातः । सुपर्ण इति सु - पर्णः । ऋषिः । पितरः । पितामहाः ।
 परे । अवरे । ते । नः । पान्तु । ते । नः । अवन्तु । अस्मिन् । ब्रह्मन् । अस्मिन् ।
 क्षत्रे । अस्याम् । आशिषीत्यां - शिषि । अस्याम् । पुरोधायामिति पुरः - धायाम् । अस्मिन्
 । कर्मन् । अस्याम् । देवहूत्यामिति देव-हूत्याम् ॥

TS 4.3.4.1**TS 4.3.4.1****Samhita Paata**

ध्रुवक्षि॑ति - ध्रुवयो॑नि-ध्रुवा॑सिं ध्रुवां॑ योनि॒मा सीद॑ सा॒द्भ्या । उख्य॑स्य के॒तुं प्रथ॑मं पु॒रस्ता॑द॒श्विना॑ऽद्ध॒र्यू
सा॑दयतामिह त्वा॑ ॥ स्वे दक्षे॑ दक्ष॑पिते॒ह सीद॑ दे॒वत्रा॑ पृथि॒वी बृ॒हती॑ ररा॑णा । स्वा॒स॒स्था त॒नुवा॑
सं वि॑शस्व पि॒तेवै॑धि सून॒व आ सु॑शेवा॒ऽश्विना॑द्ध॒र्यू सा॑दयतामिह त्वा॑ ॥ कु॒ला॒यिनी॑ वसु॑मती वयो॒धा
र॒यिं नो॑ वर्द्ध॑ बहु॒लं सु॒वीरं॑ ।

Pada Paata

ध्रुवक्षि॑तीरिति ध्रुव - क्षि॒तिः । ध्रुवयो॑निरिति ध्रुव-यो॒निः । ध्रुवा॑ । अ॒सि । ध्रुवाम् । योनि॑म्
। एति॑ । सीद॑ । सा॒द्भ्या ॥ उख्य॑स्य । के॒तुम् । प्रथ॑मम् । पु॒रस्ता॑त् । अ॒श्विना॑ ।
अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॑दयताम् । इ॒ह । त्वा॑ ॥ स्वे । दक्षे॑ । दक्ष॑पितेति दक्षं - पि॒ता । इ॒ह
। सीद॑ । दे॒वत्रेति॑ देव - त्रा । पृथि॒वी । बृ॒हती॑ । ररा॑णा ॥ स्वा॒स॒स्थेति॑ सु - आ॒स॒स्था
। त॒नुवा॑ । समि॑ति । वि॒शस्व॑ । पि॒ता । इ॒व । ए॒धि । सून॒वै । एति॑ । सु॑शेवेति सु -
शेवा॑ । अ॒श्विना॑ । अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॑दयताम् । इ॒ह । त्वा॑ ॥ कु॒ला॒यिनी॑ । वसु॑मतीति वसु॑
- म॒ती । वयो॒धा इति॑ वयः - धाः । र॒यिम् । नः । वर्द्ध॑ । बहु॒लम् । सु॒वीर॒मिति॑ सु - वीर॑म् ॥

TS 4.3.4.2

TS 4.3.4.2

Samhita Paata

अपाम॑तिं दु॒र्म॑तिं बाध॑माना रा॒य॒स्पोषे॑ य॒ज्ञप॑तिमा॒भज॑न्ती सु॒व॒र्द्धेहि॑ यज॑मानाय पोष॑म॒श्विना॑ऽद्ध॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑ ॥ अ॒ग्नेः पु॒रीष॑मसि दे॒व्यानी॑ तां त्वा॒ विश्वे॑ अ॒भि गृ॑णन्तु दे॒वाः । स्तोम॑पृ॒ष्ठा घृ॑तव॒तीह॑ सी॒द प्र॒जाव॑द॒स्मे द्र॒विणा॑ ऽऽ*य॑ज॒स्वाश्वि॑ना॑ ऽद्ध॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑ ॥ दि॒वो मू॒र्द्धाऽसि॑ पृथि॒व्या नाभि॑र्वि॒ष्टंभ॑नी दि॒शाम॑धि॒पत्नी॑ भुव॑नानां ।

Pada Paata

अपे॑तिं । अम॑तिम् । दु॒र्म॑तिमि॒ति दुः - म॒तिम् । बाध॑माना । रा॒यः । पोषे॑ । य॒ज्ञप॑तिमि॒ति य॒ज्ञ - प॒तिम् । आ॒भज॑न्तीत्या॑ - भज॑न्ती । सु॒वः । धे॒हि । यज॑मानाय । पोष॑म् । अ॒श्विना॑ । अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॒दय॑ताम् । इ॒ह । त्वा॒ ॥ अ॒ग्नेः । पु॒रीष॑म् । अ॒सि । दे॒व्यानी॑ति॒ देव - या॑नी । ताम् । त्वा॒ । विश्वे॑ । अ॒भीति॑ । गृ॑णन्तु । दे॒वाः ॥ स्तोम॑पृ॒ष्ठेति॒ स्तोम॑ - पृ॒ष्ठा । घृ॑तव॒तीति॒ घृत - व॒ती । इ॒ह । सी॒द । प्र॒जाव॑दि॒ति प्र॒जा - व॒त् । अ॒स्मे इति॑ । द्र॒विणा॑ । ए॒ति । य॒ज॒स्व । आ॒श्विना॑ । अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॒दय॑ताम् । इ॒ह । त्वा॒ ॥ दि॒वः । मू॒र्द्धा । अ॒सि । पृथि॒व्याः । नाभिः॑ । वि॒ष्टंभ॑नीति॒ वि - स्तंभ॑नी । दि॒शाम् । अधि॑प॒त्नीत्यधि॑ - प॒त्नी । भुव॑नानाम् ॥

TS 4.3.4.3

TS 4.3.4.3

Samhita Paata

ऊ॒र्मिर्द्र॑प्सो अ॒पाम॑सि वि॒श्वक॑र्मा त॒ ऋषि॑र॒श्विना॑ऽद्ध॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑ ॥ स॒जूर॑, ऋ॒तुभिः॑ स॒जूर्वि॑धाभिः
स॒जूर्वसु॑भिः स॒जूरु॒द्रैः स॒जूरा॑दि॒त्यैः स॒जूर्वि॑श्वै॒र्दे॒वैः स॒जूर्दे॒वैः स॒जूर्दे॒वैर्व॑यो-ना॒धैर॒ग्रये॑ त्वा वै॒श्वान॒राया॑श्विना॑ऽद्ध॒र्यू
सा॑दयतामि॒ह त्वा॑ ॥ प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्यपा॑नं मे॑ पा॒हि व्या॑नं मे॑ पा॒हि चक्षु॑र्म उ॒र्व्या () वि॑ भा॒हि श्रोत्रं॑
मे॑ श्लो॒कया॑प-स्पि॒न्वौष॑धीर्जि॒न्व द्वि॑पात् पा॒हि चतु॑ष्पादव दि॒वो वृष्टि॑मे॒रय ॥

Pada Paata

ऊ॒र्मिः । द्र॒प्सः । अ॒पाम् । अ॒सि । वि॒श्वक॑र्मेति॑ वि॒श्व - क॒र्मा । ते । ऋ॒षिः । अ॒श्विना॑ ।
अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॒दय॑ताम् । इ॒ह । त्वा॒ ॥ स॒जूरिति॑ स - जूः । ऋ॒तुभि॑रित्यृ॒तु - भिः । स॒जूरिति॑
स - जूः । वि॒धाभि॑रिति॑ वि॒धाभिः । स॒जूरिति॑ स-जूः । वसु॑भिरिति॑ वसु॑-भिः । स॒जूरिति॑ स
- जूः । रु॒द्रैः । स॒जूरिति॑ स - जूः । आ॒दि॒त्यैः । स॒जूरिति॑ स - जूः । वि॒श्वैः । दे॒वैः ।
स॒जूरिति॑ स - जूः । दे॒वैः । स॒जूरिति॑ स - जूः । दे॒वैः । व॒योना॑धैरिति॑ वयः - ना॒धैः । अ॒ग्रये॑
। त्वा॒ । वै॒श्वान॒राय॑ । अ॒श्विना॑ । अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॒दय॑ताम् । इ॒ह । त्वा॒ ॥ प्रा॒णमिति॑ प्र -
अ॒नम् । मे॑ । पा॒हि । अ॒पा॒नमित्य॑प - अ॒नम् । मे॑ । पा॒हि । व्या॑नमिति॑ वि-अ॒नम् । मे॑ ।
पा॒हि । चक्षुः॑ । मे॑ । उ॒र्व्या () । वी॒ति । भा॒हि । श्रोत्र॑म् । मे॑ । श्लो॒कय॑ । अ॒पः । पि॒न्व
। ओष॑धीः । जि॒न्व । द्वि॑पादिति॑ द्वि - पात् । पा॒हि । चतु॑ष्पादिति॑ चतुः - पात् । अ॒व ।
दि॒वः । वृष्टि॑म् । एति॑ । ई॒रय॑ ॥

TS 4.3.5.1**TS 4.3.5.1****Samhita Paata**

त्र्यविर्वयस्त्रिष्टुप् छन्दो दित्यवाड् वयो विराट् छन्दः पञ्चाविर्वयो गायत्री छन्दस्त्रिवृथ्सो वयं उष्णिहा
 छन्दः स्तुर्यवाड् वयोऽनुष्टुप् छन्दः पष्ठवाड् वयो बृहती छन्दः उक्षा वयः सतोबृहती छन्दः ऋषभो
 वयः ककुच्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दोऽनुङ्गान् वयः पङ्क्तिश्छन्दो बृस्तो वयो विवलं छन्दो
 वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः पुरुषो वयं () स्तन्द्रं छन्दो व्याघ्रो वयोऽनाधृष्टं छन्दः सिंहो वयं
 श्रुदिश्छन्दो विष्टभं वयोऽधिपतिश्छन्दः क्षत्रं वयो मयन्दं छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी
 छन्दो मूर्द्धा वयः प्रजापतिश्छन्दः ॥

Pada Paata

त्र्यविरितिं त्रि - अविः । वयः । त्रिष्टुप् । छन्दः । दित्यवाडिति दित्य - वाट् । वयः ।
 विराडिति वि - राट् । छन्दः । पञ्चाविरिति पञ्च-अविः । वयः । गायत्री । छन्दः । त्रिवृथ्स
 इति त्रि - वृथ्सः । वयः । उष्णिहा । छन्दः । तुर्यवाडिति तुर्य - वाट् । वयः । अनुष्टुबित्यनु
 - स्तुप् । छन्दः । पष्ठवादिति पष्ठ - वाट् । वयः । बृहती । छन्दः । उक्षा । वयः ।
 सतोबृहतीति सतः - बृहती । छन्दः । ऋषभः । वयः । ककुत् । छन्दः । धेनुः । वयः
 । जगती । छन्दः । अनुङ्गान् । वयः । पङ्क्तिः । छन्दः । बृस्तः । वयः । विवलमिति
 वि - वलम् । छन्दः । वृष्णिः । वयः । विशालमिति वि-शालम् । छन्दः । पुरुषः । वयः
 () । तन्द्रम् । छन्दः । व्याघ्रः । वयः । अनाधृष्टमित्यना - धृष्टम् । छन्दः । सिंहः ।
 वयः । श्रुदिः । छन्दः । विष्टभं इति वि - स्तभः । वयः । अधिपतिरित्यधि-पतिः । छन्दः
 । क्षत्रम् । वयः । मयन्दम् । छन्दः । विश्वकर्मेति विश्व - कर्मा । वयः । परमेष्ठी । छन्दः

। मू॒र्धा । व॒यः । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । छ॒न्दः ॥

TS 4.3.6.1

TS 4.3.6.1

Samhita Paata

इन्द्रा॑ग्नी अव्य॑थमाना॒मिष्ट॑कां दृ॒ह॒तं यु॒वं । पृ॒ष्ठेन॑ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरि॑क्षं च॒ वि बा॑धतां ॥
वि॒श्वक॑र्मा त्वा सा॒दय॑त्व॒न्तरि॑क्षस्य पृ॒ष्ठे व्य॑च॒स्वतीं॑ प्रथ॒स्वतीं॑ भा॒स्वती॑ः सू॒रिम॑ती॒मा या द्यां॑ भा॒स्या
पृथि॒वीमोर्व॑न्तरि॒क्ष-म॒न्तरि॑क्षं यच्छा॒न्तरि॑क्षं दृ॒ह॒न्तरि॑क्षं मा हि॒ऽसी॑ वि॒श्वस्मै॑ प्रा॒णाया॑पा॒नाय॑ व्या॒नायो॑दा॒नाय॑
प्रति॑ष्ठायै च॒रित्रा॑य वा॒युस्त्वा॒ऽभि पा॑तु म॒ह्या स्व॒स्त्या छ॒र्दिषा॑ - []

Pada Paata

इन्द्रा॑ग्नी इतीन्द्रं - अ॒ग्नी । अव्य॑थमाना॒म् । इष्ट॑काम् । दृ॒ह॒तम् । यु॒वम् ॥ पृ॒ष्ठेन॑ । द्यावा॑पृथि॒वी
इति॑ द्यावा॑ - पृथि॒वी । अ॒न्तरि॑क्षम् । च॒ । वी॒तिं । बा॒ध॒ताम् ॥ वि॒श्वक॑र्मेति॑ वि॒श्व - क॒र्मा । त्वा॒
। सा॒दय॑तु । अ॒न्तरि॑क्षस्य । पृ॒ष्ठे । व्य॑च॒स्वती॑म् । प्रथ॒स्वती॑म् । भा॒स्वती॑म् । सू॒रिम॑ती॒मिति॑
सू॒रि - म॑तीम् । ए॒ति । या । द्या॑म् । भा॒सि । ए॒ति । पृथि॒वीम् । ए॒ति । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम्
। अ॒न्तरि॑क्षम् । य॒च्छ । अ॒न्तरि॑क्षम् । दृ॒ह॒ । अ॒न्तरि॑क्षम् । मा । हि॒ऽसीः॑ । वि॒श्वस्मै॑ ।
प्रा॒णाये॑ति प्रा - अ॒नाय॑ । अ॒पा॒नाये॑त्य॒प - अ॒नाय॑ । व्या॒नाये॑ति वि - अ॒नाय॑ । उ॒दा॒नाये॑त्यु॒त् -
अ॒नाय॑ । प्र॒ति॒ष्ठाया॑ इति॑ प्रति - स्था॒यै । च॒रि॒त्राय॑ । वा॒युः । त्वा॒ । अ॒भी॒तिं । पा॑तु । म॒ह्या
। स्व॒स्त्या । छ॒र्दिषा॑ ।

TS 4.3.6.2

TS 4.3.6.2

Samhita Paata

शन्तमे॒न॒ तया॑ दे॒व॒तया॑ऽङ्गि॒र॒स्वद्-ध्रु॒वा सी॑द ॥ रा॒ज्य॑सि॒ प्राची॑ दिग्-वि॒राड॑सि दक्षि॒णा दि॒ख् स॒म्राड॑सि
प्र॒तीची॑ दि॒ख्-स्व॒राड॑स्युदी॒ची दि॒गधि॑प॒त्यसि॑ बृ॒हती॑ दि॒गायु॑र्मे पाहि प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्यपा॑नं मे॑ पाहि व्या॒नं
मे पाहि॑ चक्षु॑र्मे पाहि॑ श्रोत्रं॑ मे पाहि॑ मनो॑ मे जि॒न्व वाचं॑ मे पि॒न्वा () ऽऽत्मा॑नं मे पाहि॑ ज्योति॑र्मे
यच्छ ॥

Pada Paata

शन्तमे॒नेति॑ शं - तमे॒न॒ । तया॑ । दे॒व॒तया॑ । अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । ध्रु॒वा । सी॑द ॥ रा॒ज्यी॑ । अ॒सि॒ ।
प्राची॑ । दिक् । वि॒राडिति॑ वि-राट् । अ॒सि॒ । दक्षि॒णा । दिक् । स॒म्राडिति॑ सं - राट् । अ॒सि॒
। प्र॒तीची॑ । दिक् । स्व॒राडिति॑ स्व - राट् । अ॒सि॒ । उदी॑ची । दिक् । अधि॑प॒त्नीत्यधि॑-प॒त्नी
। अ॒सि॒ । बृ॒हती॑ । दिक् । आयुः॑ । मे॒ । पा॒हि॒ । प्रा॒णमिति॑ प्र - अनम् । मे॒ । पा॒हि॒ ।
अ॒पा॒नमित्य॑प - अनम् । मे॒ । पा॒हि॒ । व्या॒नमिति॑ वि - अनम् । मे॒ । पा॒हि॒ । चक्षुः॑ । मे॒ ।
पा॒हि॒ । श्रोत्रं॑ । मे॒ । पा॒हि॒ । मनः॑ । मे॒ । जि॒न्व । वाचं॑ । मे॒ । पि॒न्व () । आ॒त्मा॑नम्
। मे॒ । पा॒हि॒ । ज्योतिः॑ । मे॒ । यच्छ ॥

TS 4.3.7.1**TS 4.3.7.1****Samhita Paata**

मा छन्दः प्रमा छन्दः प्रतिमा छन्दोऽस्रीवि श्छन्दः पङ्क्ति श्छन्द उष्णिहा छन्दो बृहती छन्दोऽनुष्टुप्
 छन्दो विराट् छन्दो गायत्री छन्द-स्त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः पृथिवी छन्दोऽन्तरिक्षं छन्दो द्यौ
 श्छन्दः समा श्छन्दो नक्षत्राणि छन्दो मन श्छन्दो वाक् छन्दः कृषि श्छन्दो हिरण्यं छन्दो गौ
 श्छन्दोऽजा छन्दोऽश्व श्छन्दः ॥ अग्निर्देवता - []

Pada Paata

मा । छन्दः । प्रमेति प्र - मा । छन्दः । प्रतिमेति प्रति-मा । छन्दः । अस्रीविः । छन्दः
 । पङ्क्तिः । छन्दः । उष्णिहा । छन्दः । बृहती । छन्दः । अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । छन्दः
 । विराडिति वि - राट् । छन्दः । गायत्री । छन्दः । त्रिष्टुप् । छन्दः । जगती । छन्दः ।
 पृथिवी । छन्दः । अन्तरिक्षम् । छन्दः । द्यौः । छन्दः । समाः । छन्दः । नक्षत्राणि ।
 छन्दः । मनः । छन्दः । वाक् । छन्दः । कृषिः । छन्दः । हिरण्यम् । छन्दः । गौः ।
 छन्दः । अजा । छन्दः । अश्वः । छन्दः ॥ अग्निः । देवता ।

TS 4.3.7.2**TS 4.3.7.2****Samhita Paata**

वातो॑ देवता॒ सूर्यो॑ देवता॒ चन्द्रमा॑ देवता॒ वसवो॑ देवता॒ रुद्रा॑ देवता॒ ऽऽदित्या॑ देवता॒ विश्वे॑ देवा॒ देवता॑
 मरुतो॑ देवता॒ बृहस्पति॑ देवतेन्द्रो॑ देवता॒ वरुणो॑ देवता॒ मूर्द्धा॑ऽसि॒ राट् ध्रुवा॑ऽसि॒ धरुणा॑ यन्त्र्य॑सि॒
 यमि॑न्त्रीषे त्वो॒र्जे त्वा॑ कृष्यै॒ त्वा॒ क्षेमा॑य त्वा॒ यन्त्री॒ राट् ध्रुवा॑ऽसि॒ धर॑णी ध॒त्र्यसि॑ धरि॒त्र्यायु॑षे त्वा॒ ()
) वर्च॑से त्वौज॑से त्वा॒ बला॑य त्वा ॥

Pada Paata

वातः॑ । देवता॑ । सूर्यः॑ । देवता॑ । चन्द्रमाः॑ । देवता॑ । वसवः॑ । देवता॑ । रुद्राः॑ । देवता॑
 । आदित्याः॑ । देवता॑ । विश्वे॑ । देवाः॑ । देवता॑ । मरुतः॑ । देवता॑ । बृहस्पतिः॑ । देवता॑
 । इन्द्रः॑ । देवता॑ । वरुणः॑ । देवता॑ । मूर्द्धा॑ । अ॒सि । राट् । ध्रुवा॑ । अ॒सि । धरुणा॑ ।
 यन्त्री॑ । अ॒सि । यमि॑न्त्री । इ॒षे । त्वा॒ । ऊ॒र्जे । त्वा॒ । कृष्यै॑ । त्वा॒ । क्षेमा॑य । त्वा॒ ।
 यन्त्री॑ । राट् । ध्रुवा॑ । अ॒सि । धर॑णी । ध॒त्री । अ॒सि । धरि॑न्त्री । आयु॑षे । त्वा॒ () ।
 वर्च॑से । त्वा॒ । ओज॑से । त्वा॒ । बला॑य । त्वा॒ ॥ 14

TS 4.3.8.1

TS 4.3.8.1

Samhita Paata

आ॒शुस्त्रि॑वृद्भा॒न्तः प॑ञ्चद॒शो व्यो॑म सप्तद॒शः प्र॑तूर्ति॒रष्टा॑द॒श स्त॑पो नवद॒शो ऽभि॑व॒र्तः स॑वि॒शो ध॒रुण॑
 एक॑वि॒शो वर्चो॑ द्वावि॒शः संभ॑रण॒स्त्रयो॑वि॒शो योनि॑श्चतुर्वि॒शो गर्भाः॑ पञ्चवि॒श ओज॑स्त्रिण॒वः

ऋतु॑रेकत्रि॒शः प्र॑ति॒ष्ठा त्र॑यस्त्रि॒शो ब्र॑ह्मस्य॑ वि॒ष्टपं॑ चतुस्त्रि॒शो नाकः॑ षट्त्रि॒शो वि॒वर्तो॑ऽष्टाचत्वारि॒शो
ध॒र्त्रश्च॑तुष्टोमः ॥

Pada Paata

आ॒शुः । त्रि॒वृदि॑तिं त्रि-वृत् । भान्तः । प॒ञ्चद॑श इति पञ्च-दशः । व्यो॑मेति वि - ओम् ।
सप्त॑दश इति सप्त - दशः । प्र॒तू॒तिरि॑ति प्र-तूतिः । अ॒ष्टाद॑श इत्य॑ष्टा-दशः । तपः । न॒वद॑श
इति॑ नव-दशः । अ॒भि॒व॒र्त इत्य॑भि - वर्तः । स॒वि॒श इति॑ स - वि॒शः । ध॒रुणः॑ । ए॒क॒वि॒श
इत्ये॑क - वि॒शः । व॒चः । द्वा॒वि॒शः । स॒भ॒र॒ण इति॑ सं - भ॒रणः । त्र॒यो॒वि॒श इति॑ त्रयः -
वि॒शः । यो॒निः । च॒तुर्वि॑श इति॑ चतुः - वि॒शः । गर्भाः॑ । प॒ञ्च॒वि॒श इति॑ पञ्च - वि॒शः
। ओजः॑ । त्रि॒ण॒व इति॑ त्रि - न॒वः । ऋतुः॑ । ए॒क॒त्रि॒श इत्ये॑क - त्रि॒शः । प्र॒ति॒ष्ठेति॑ प्रति
- स्था । त्र॒य॒स्त्रि॒श इति॑ त्रयः - त्रि॒शः । ब्र॑ह्मस्य॑ । वि॒ष्टप॑म् । च॒तु॒स्त्रि॒श इति॑ चतुः -
त्रि॒शः । नाकः॑ । षट्त्रि॒श इति॑ षट् - त्रि॒शः । वि॒व॒र्त इति॑ वि - वर्तः । अ॒ष्टा॒च॒त्वा॒रि॒श
इत्य॑ष्टा-च॒त्वा॒रि॒शः । ध॒र्त्रः । च॒तु॒ष्टोम॑ इति॑ चतुः-स्तोमः ॥

TS 4.3.9.1

TS 4.3.9.1

Samhita Paata

अ॒ग्नेर्भा॒गो॑ऽसि दी॒क्षाया॑ आधि॑पत्यं ब्रह्म॑ स्पृ॒तं त्रि॒वृथ् स्तोम॑ इन्द्र॑स्य भा॒गो॑ऽसि वि॒ष्णो॒राधि॑पत्यं क्ष॒त्रश्च॑
स्पृ॒तं प॑ञ्चदशः स्तोमो॑ नृचक्ष॑सां भा॒गो॑ऽसि धा॒तुराधि॑पत्यं ज॒नि॒त्रश्च॑ स्पृ॒तश्च॑ सप्तदशः स्तोमो॑ मि॒त्रस्य॑

भा॒गो॑ऽसि॒ वरु॑ण॒स्याऽऽधि॑पत्यं दि॒वो वृ॑ष्टि॒र्वाताः॑ स्फु॒ता ए॑कवि॒शः स्तो॒मोऽदि॑त्यै भा॒गो॑ऽसि पू॒ष्ण
आधि॑पत्य॒मोजः॑ स्फु॒तं त्रि॑ण॒वः स्तो॒मो वसू॑नां भा॒गो॑ऽसि- []

Pada Paata

अ॒ग्नेः । भा॒गः । अ॒सि । दी॒क्षायाः॑ । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम् । ब्र॒ह्म । स्फु॒तम् । त्रि॒वृदि॑तिं
त्रि - वृत् । स्तो॒मः । इन्द्र॑स्य । भा॒गः । अ॒सि । वि॒ष्णोः॑ । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम्
। क्ष॒त्रम् । स्फु॒तम् । प॒ञ्चद॑श इति॑ पञ्च - द॒शः । स्तो॒मः । नृ॒चक्ष॑सा॒मिति॑ नृ - चक्ष॑साम् ।
भा॒गः । अ॒सि । धा॒तुः । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम् । ज॒नित्र॑म् । स्फु॒तम् । स॒प्तद॑श इति॑
सप्त - द॒शः । स्तो॒मः । मि॒त्रस्य॑ । भा॒गः । अ॒सि । वरु॑णस्य । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम्
। दि॒वः । वृ॑ष्टिः । वा॒ताः॑ । स्फु॒ताः । ए॒कवि॒श इत्ये॑क - वि॒शः । स्तो॒मः । अ॒दि॒त्यै ।
भा॒गः । अ॒सि । पू॒ष्णः । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम् । ओजः॑ । स्फु॒तम् । त्रि॒ण॒व इति॑ त्रि
- न॒वः । स्तो॒मः । वसू॑नाम् । भा॒गः । अ॒सि ।

TS 4.3.9.2

TS 4.3.9.2

Samhita Paata

रु॒द्राणा॑माधि॑पत्यं चतु॑ष्पाथ् स्फु॒तं च॑तुर्वि॒शः स्तो॒म आ॒दि॒त्यानां॑ भा॒गो॑ऽसि म॒रुता॑माधि॑पत्यं गर्भाः॑
स्फु॒ताः प॑ञ्चवि॒शः स्तो॒मो दे॒वस्य॑ सवि॒तुर्भा॑गो॑ऽसि बृ॒हस्प॑ते॒राधि॑पत्यः॒ समी॑ची॒र्दिशः॑ स्फु॒ताश्च॑तुष्टो॒मः
स्तो॒मो या॒वानां॑ भा॒गो॑ऽस्यया॒वाना॑माधि॑पत्यं प्र॒जाः स्फु॒ताश्च॑तु॒श्चत्वा॑रि॒शः स्तो॒म ऋ॑भू॒णां भा॑गो॑ऽसि

विश्वेषां देवानामाधिपत्यं भूतं निशान्तः स्पृतं त्रयस्त्रिंशः स्तोमः ॥

Pada Paata

रुद्राणाम् । आधिपत्यमित्याधि - पत्यम् । चतुष्पादिति चतुः-पात् । स्पृतम् । चतुर्विंश इति
चतुः-विंशः । स्तोमः । आदित्यानाम् । भागः । असि । मरुताम् । आधिपत्यमित्याधि -
पत्यम् । गर्भाः । स्पृताः । पञ्चविंश इति पञ्च - विंशः । स्तोमः । देवस्य । सवितुः । भागः
। असि । बृहस्पतेः । आधिपत्यमित्याधि - पत्यम् । सुमीचीः । दिशः । स्पृताः । चतुष्टोम
इति चतुः-स्तोमः । स्तोमः । यावानाम् । भागः । असि । अयावानाम् । आधिपत्यमित्याधि
- पत्यम् । प्रजा इति प्र - जाः । स्पृताः । चतुश्चत्वारिंश इति चतुः - चत्वारिंशः
। स्तोमः । ऋभूणाम् । भागः । असि । विश्वेषाम् । देवानाम् । आधिपत्यमित्याधि-पत्यम्
। भूतम् । निशान्तमिति नि - शान्तम् । स्पृतम् । त्रयस्त्रिंश इति त्रयः - त्रिंशः । स्तोमः ॥

TS 4.3.10.1

TS 4.3.10.1

Samhita Paata

एकयाऽस्तुवत प्रजा अंधीयन्त प्रजापतिरधिपतिरासीत् तिसृभिरस्तुवत् ब्रह्मासृज्यत् ब्रह्मणस्पति-
रधिपतिरासीत् पञ्चभिरस्तुवत् भूतान्यसृज्यन्त भूतानां पतिरधिपतिरासीत् सप्तभिरस्तुवत् सप्तरूषयोऽसृज्यन्त
धाता-धिपतिरासी-न्नावभिरस्तुवत् पितरोऽसृज्यन्ता-ऽदितिरधिपत्यासी-देकादशभि-रस्तुवत्तर्तवोऽसृज्यन्ता-
ऽऽर्तवो-ऽधिपति-रासीत् त्रयोदशभि-रस्तुवत् मासा असृज्यन्त सँवत्सरोऽधिपति- []

Pada Paata

एक॑या । अ॒स्तुव॑त् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अधी॑यन्त । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॒तिः ।
 अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । तिसृ॑भिरिति॑ तिसृ - भिः । अ॒स्तुव॑त् । ब्रह्म॑ । असृ॑ज्यत्
 । ब्रह्म॑णः । पतिः॑ । अधि॑पतिरित्यधि॑-प॒तिः । आ॒सीत् । प॒ञ्चभि॑रिति॑ प॒ञ्च-भिः । अ॒स्तुव॑त् ।
 भूतानि॑ । असृ॑ज्यन्त । भूताना॑म् । पतिः॑ । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । सप्त॑भिरिति॑
 सप्त - भिः । अ॒स्तुव॑त् । सप्त॑र॒षय॑ इति॑ सप्त - ऋषयः॑ । असृ॑ज्यन्त । धा॒ता । अधि॑पतिरित्यधि॑
 - प॒तिः । आ॒सीत् । न॒वभि॑रिति॑ न॒व - भिः । अ॒स्तुव॑त् । पि॒तरः॑ । असृ॑ज्यन्त । अदि॑तिः
 । अधि॑प॒त्नीत्यधि॑-प॒त्नी । आ॒सीत् । ए॒काद॑शभिरित्ये॒काद॑श - भिः । अ॒स्तुव॑त् । ऋ॒तवः॑ ।
 असृ॑ज्यन्त । आ॒र्तवः॑ । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । त्रयो॑दशभिरिति॑ त्रयोदश - भिः
 । अ॒स्तुव॑त् । मा॒साः । असृ॑ज्यन्त । स॒व॒त्सर॑ इति॑ सं - व॒त्सरः॑ । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः ।

TS 4.3.10.2**TS 4.3.10.2****Samhita Paata**

-रासीत् पञ्चदशभिरस्तुवत् क्षत्रमसृज्यतेन्द्रो ऽधिपतिरासीत्-सप्तदशभिरस्तुवत् पशवोऽसृज्यन्त बृहस्पतिरधिपति-
 रासीन्नवदशभि-रस्तुवत् शूद्रार्यावसृज्येतामहोरात्रे अधिपत्नी आस्तामेकविंशत्याऽस्तुवत्तैकशफाः
 पशवोऽसृज्यन्त वरुणो ऽधिपतिरासीत् त्रयोविंशत्याऽस्तुवत् क्षुद्राः पशवोऽसृज्यन्त पूषा ऽधिपतिरासीत्
 पञ्चविंशत्या ऽस्तुवता*ऽऽरण्याः पशवोऽसृज्यन्त वायुरधिपतिरासीत् सप्तविंशत्याऽस्तुवत् द्यावापृथिवी

व्यै- []

Pada Paata

आसीत् । पञ्चदशभिरिति पञ्चदश-भिः । अस्तुवत् । क्षत्रम् । असृज्यत् । इन्द्रः ।
 अधिपतिरित्यधि - पतिः । आसीत् । सप्तदशभिरिति सप्तदश-भिः । अस्तुवत् । पशवः
 । असृज्यन्त । बृहस्पतिः । अधिपतिरित्यधि - पतिः । आसीत् । नवदशभिरिति नवदश
 -भिः । अस्तुवत् । शूद्रार्याविति शूद्र - अर्यौ । असृज्येताम् । अहोरात्रे इत्यहः - रात्रे ।
 अधिपत्नी इत्यधि- पत्नी । आस्ताम् । एकविंशत्येत्येकं - विंशत्या । अस्तुवत् । एकशफा
 इत्येकं - शफाः । पशवः । असृज्यन्त । वरुणः । अधिपतिरित्यधि - पतिः । आसीत्
 । त्रयोविंशत्येति त्रयः-विंशत्या । अस्तुवत् । क्षुद्राः । पशवः । असृज्यन्त । पूषा ।
 अधिपतिरित्यधि - पतिः । आसीत् । पञ्चविंशत्येति पञ्च - विंशत्या । अस्तुवत् । आरण्याः
 । पशवः । असृज्यन्त । वायुः । अधिपतिरित्यधि - पतिः । आसीत् । सप्तविंशत्येति सप्त
 - विंशत्या । अस्तुवत् । द्यावापृथिवी इति द्यावा - पृथिवी । वीति ।

TS 4.3.10.3

TS 4.3.10.3

Samhita Paata

-ताँवसंवो रुद्रा आदित्या अनु व्यायन् तेषामधिपत्यमासी-न्नविंश शत्याऽस्तुवत् वनस्पतयोऽसृज्यन्त
 सोमो ऽधिपतिरासी-देकत्रिंशता ऽस्तुवत् प्रजा असृज्यन्त यावानां चायावानां चाऽऽधिपत्यमासीत्
 त्रयस्त्रिंशता ऽस्तुवत् भूतान्यशाम्यन् प्रजापतिः परमेष्ठ्यधिपतिरासीत् ॥

Pada Paata

ए॒ता॒म् । व॒स॒वः । रु॒द्राः । आ॒दि॒त्याः । अ॒नु॒ । वी॒ति॒ । आ॒य॒न् । ते॒षा॒म् । आ॒धि॒प॒त्य॒मि॒त्या॒धि॒
 - प॒त्य॒म् । आ॒सी॒त् । न॒व॒वि॒श॒त्ये॒ति॒ न॒व॒ - वि॒श॒त्या॒ । अ॒स्तु॒व॒त् । व॒न॒स्प॒त॒यः । अ॒सृ॒ज्य॒न्त॒
 । सो॒मः । अ॒धि॒प॒ति॒रि॒त्य॒धि॒ - प॒तिः । आ॒सी॒त् । ए॒क॒त्रि॒श॒ते॒त्ये॒क॒-त्रि॒श॒ता॒ । अ॒स्तु॒व॒त् ।
 प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अ॒सृ॒ज्य॒न्त॒ । या॒वा॒ना॒म् । च॒ । अ॒या॒वा॒ना॒म् । च॒ । आ॒धि॒प॒त्य॒मि॒त्या॒धि॒
 - प॒त्य॒म् । आ॒सी॒त् । त्र॒य॒स्त्रि॒श॒ते॒ति॒ त्र॒यः-त्रि॒श॒ता॒ । अ॒स्तु॒व॒त् । भू॒ता॒नि॒ । अ॒शा॒म्य॒न् ।
 प्र॒जाप॑ति॒रिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । प॒र॒मे॒ष्ठी । अ॒धि॒प॒ति॒रि॒त्य॒धि॒ - प॒तिः । आ॒सी॒त् ॥

TS 4.3.11.1**TS 4.3.11.1****Samhita Paata**

इ॒य॒मे॒व सा॒ या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒द॒न्त॒र॒स्यां च॑रति॒ प्रवि॑ष्टा । व॒धूर्ज॑जान॒ नव॑गज्जनि॒त्री त्र॑य॒ एनां॑ म॒हि॒मानः॑
 स॒च॒न्ते ॥ छ॒न्द॑स्वती॒ उ॒षसा॒ पे॒पि॒शाने॑ स॒मानं॑ योनि॒मनु॑ स॒ञ्चर॑न्ती । सूर्य॑प॒त्नी वि॑ च॒रतः॑ प्र॒जान॑ती
 के॒तुं कृ॑ण्वाने॒ अ॒जर॒ भूरि॑रेतसा ॥ ऋ॒तस्य॑ प॒न्था॒मनु॑ तिस्र॒ आऽगु॑स्त्रयो॒ घ॒र्मा॒सो अ॒नु ज्योति॑षाऽऽगुः
 । प्र॒जामे॑का॒ रक्ष॑त्यूर्ज॒मेका॑ -[]

Pada Paata

इ॒यम् । ए॒व । सा । या । प्र॒थ॒मा । व्यौ॒च्छ॒दिति॑ वि - औ॒च्छत् । अ॒न्तः । अ॒स्याम् ।
 च॒र॒ति । प्र॒वि॒ष्टेति॑ प्र - वि॒ष्टा ॥ व॒धूः । ज॒ज्ञान॑ । न॒व॒ग॒दि॒ति नव - गत् । ज॒नि॒त्री । त्र॒यः
 । ए॒नाम् । म॒हि॒मानः॑ । स॒च॒न्ते ॥ छ॒न्द॒स्व॒ती इति॑ । उ॒ष॒सा । पे॒पि॒शाने॑ इति॑ । सु॒मा॒नम् ।
 यो॒निम् । अ॒न्वि॒ति । स॒ञ्च॒र॒न्ती इति॑ सं - च॒र॒न्ती ॥ सूर्य॑प॒त्नी इति॑ सूर्य - प॒त्नी । वी॒ति ।
 च॒र॒तः । प्र॒जा॒न॒ती इति॑ प्र॒जा॒न॒ती । के॒तुम् । कृ॒ण्व॒ाने इति॑ । अ॒ज॒रे इति॑ । भूरि॑रे॒त॒सेति॑ भूरि॑
 - रे॒त॒सा ॥ ऋ॒त॒स्य॑ । प॒न्था॑म् । अ॒न्वि॒ति । त्रि॒स्रः । ए॒ति । अ॒गुः । त्र॒यः । घ॒र्मा॒सः ।
 अ॒न्वि॒ति । ज्योति॑षा । ए॒ति । अ॒गुः ॥ प्र॒जा॒मि॒ति प्र - जा॒म् । ए॒का । र॒क्ष॒ति । ऊ॒र्ज॑म् । ए॒का ।

TS 4.3.11.2

TS 4.3.11.2

Samhita Paata

व्र॒त॒मे॒का र॒क्ष॒ति दे॒व॒यू॒नां ॥ च॒तु॒ष्टो॒मो अ॒भ॒व॒द्या तु॒री॒या य॒ज्ञ॒स्य॑ प॒क्षावृ॑ष॒यो भ॒व॒न्ती । गा॒य॒त्रीं
 त्रि॒ष्टु॒भं ज॑ग॒तीम॒नु॒ष्टु॒भं बृ॒ह॒द॒र्कं यु॑ञ्ज॒ानाः सु॒व॒राऽभ॑र॒न्नि॒दं ॥ प॒ञ्च॒भिर्द्वा॒ता वि द॑धा॒वि॒दं य॒त् ता॒साऽ
 स्व॒सृ॒र॒ज॒न॒य॒त् प॒ञ्च॒प॒ञ्च । ता॒सा॒मु य॒न्ति प्र॒य॒वेण॑ प॒ञ्च ना॒नां रू॒पाणि॑ ऋ॒त॒वो व॒सा॒नाः ॥ त्रि॒श॒थ्र
 स्व॒सा॒र॒ उप॑य॒न्ति नि॒ष्कृ॒तऽस॑मा॒नं के॒तुं प्र॑तिमु॒ञ्च॒मा॒नाः ।

Pada Paata

व्र॒त॒म् । ए॒का । र॒क्ष॒ति । दे॒व॒यू॒नामि॒ति दे॒व - यू॒नाम् ॥ च॒तु॒ष्टो॒म इति॑ च॒तुः-स्तो॒मः ।
 अ॒भ॒व॒त् । या । तु॒री॒या । य॒ज्ञ॒स्य॑ । प॒क्षौ । ऋ॒ष॒यः । भ॒व॒न्ती ॥ गा॒य॒त्रीम् । त्रि॒ष्टु॒भम् ।
 ज॑ग॒तीम् । अ॒नु॒ष्टु॒भमि॒त्यनु॒-स्तु॒भम् । बृ॒ह॒त् । अ॒र्कम् । यु॑ञ्ज॒ानाः । सु॒वः । ए॒ति । अ॒भ॒र॒न्

। इ॒दम् ॥ प॒ञ्चभि॑रिति॒ प॒ञ्च - भिः॑ । धा॒ता । वी॒तिं । दु॒धौ । इ॒दम् । यत् । तासा॑म् ।
स्वसृः॑ । अ॒ज॒न॒य॒त् । प॒ञ्चप॑ञ्चेति॒ प॒ञ्च - प॒ञ्च ॥ तासा॑म् । उ॒ । य॒न्ति । प्र॒य॒वे॒णेति॑ प्र -
य॒वेन॑ । प॒ञ्च । ना॒ना । रू॒पाणि॑ । कृ॒त॒वः । वसा॑नाः ॥ त्रि॒श॒त् । स्वसा॑रः । उ॒पेति॑ ।
य॒न्ति । नि॒ष्कृ॒तमि॑ति॒ निः - कृ॒तम् । स॒मा॒नम् । के॒तुम् । प्र॒तिमु॑ञ्चमा॒ना इति॑ प्रति - मु॒ञ्चमा॑नाः ॥

TS 4.3.11.3

TS 4.3.11.3

Samhita Paata

ऋ॒तू॒स्त॑न्वते॒ क॒वयः॑ प्र॒जा॒न॒ती॒र्म॒द्वये॑छ॒न्दसः॑ परि॑ य॒न्ति॒ भास्व॑न्तीः ॥ ज्योति॑ष्मती॒ प्रति॑ मु॒ञ्च॒ते
नभो॑ रा॒त्री दे॒वी सूर्य॑स्य व्र॒तानि॑ । वि पश्य॑न्ति प॒शवो॑ जा॒य॒मा॒ना नाना॑रूपा मा॒तु॒र॒स्या उ॒प॒स्थे ॥
एका॒ष्ट॒का तप॑सा॒ तप्य॑मा॒ना ज॒जान॑ गर्भं॑ म॒हि॒मान॑मिन्द्रं॑ । तेन॑ द॒स्यून् व्य॑सहन्त दे॒वा ह॒न्ताऽसु॑राणा॒-
मभ॑व॒च्छची॑भिः ॥ अना॑नु॒जाम॑नु॒जां मा॒म॒कर्त॑ स॒त्यं वद॑न्त्यन्वि॒च्छ ए॒तत् । भूया॑स -[]

Pada Paata

ऋ॒तून् । त॒न्व॒ते । क॒वयः॑ । प्र॒जा॒न॒ती॒रिति॑ प्र - जा॒न॒तीः । म॒द्वये॑छ॒न्दसः॑ इति॒ म॒द्वये॑ - छ॒न्दसः॑
। प॒रीति॑ । य॒न्ति । भास्व॑न्तीः ॥ ज्योति॑ष्मती । प्र॒तीति॑ । मु॒ञ्च॒ते । नभः॑ । रा॒त्री । दे॒वी ।
सूर्य॑स्य । व्र॒तानि॑ ॥ वी॒तिं । प॒श्य॒न्ति । प॒शवः॑ । जा॒य॒मा॒नाः । नाना॑रूपा इति॒ नाना॑ - रू॒पाः
। मा॒तुः । अ॒स्याः । उ॒प॒स्थ इत्यु॑प - स्थे ॥ एका॒ष्ट॒केत्ये॑क॒- अ॒ष्ट॒का । तप॑सा । तप्य॑मा॒ना
। ज॒जान॑ । गर्भं॑म् । म॒हि॒मानं॑म् । इन्द्रं॑म् ॥ तेन॑ । द॒स्यून् । वी॒तिं । अ॒स॒ह॒न्त । दे॒वाः ।

ह॒न्ता । अ॒सुरा॑णाम् । अ॒भ॒वत् । श॒ची॑भि॒रिति॑ श॒चि॑ - भिः ॥ अना॑नु॒जामि॑त्यना॑नु - जा॒म् ।
अ॒नु॒जामि॑त्यनु॒-जा॒म् । मा॒म् । अ॒क॒र्त॒ । स॒त्यम् । वद॑न्ती । अ॒न्वि॒ति॑ । इ॒च्छे॑ । ए॒तत् ॥
भू॒यास॑म् ।

TS 4.3.11.4

TS 4.3.11.4

Samhita Paata

मस्य सु॒म॒तौ यथा॑ यू॒य॒म॒न्या वो॑ अ॒न्याम॑ति॒ मा प्र यु॑क्त ॥ अ॒भू॒न्मम॑ सु॒म॒तौ वि॒श्ववे॑दा॒ आष्ट॑
प्रति॒ष्ठाम॑वि॒दुद्धि॑ गा॒धं । भू॒यास॑मस्य सु॒म॒तौ यथा॑ यू॒य॒म॒न्या वो॑ अ॒न्याम॑ति॒ मा प्रयु॑क्त ॥ पञ्च॑
व्यु॒ष्टी॒रनु॑ पञ्च॑ दोहा॒ गां पञ्च॑ना॒म्नीमृ॑तवोऽनु॑ पञ्च॑ । पञ्च॑ दि॒शः पञ्च॑द॒शेन॑ कृ॒षाः सं॒मा॒नमू॑र्द्धी॒रभि॑
लो॒कमे॑कं ॥

Pada Paata

अ॒स्य॒ । सु॒म॒तावि॑ति॒ सु - म॒तौ । यथा॑ । यू॒य॒म् । अ॒न्या । वः । अ॒न्याम् । अ॒तीति॑ । मा ।
प्रेति॑ । यु॒क्त ॥ अ॒भू॒त् । मम॑ । सु॒म॒तावि॑ति॒ सु - म॒तौ । वि॒श्ववे॑दा॒ इति॑ वि॒श्व - वे॑दाः । आष्ट॑
। प्र॒ति॒ष्ठामि॑ति॒ प्रति॑ - स्था॒म् । अ॒वि॒दत् । हि । गा॒धम् ॥ भू॒यास॑म् । अ॒स्य॒ । सु॒म॒तावि॑ति॒
सु - म॒तौ । यथा॑ । यू॒य॒म् । अ॒न्या । वः । अ॒न्याम् । अ॒तीति॑ । मा । प्रेति॑ । यु॒क्त ॥
पञ्च॑ । व्यु॒ष्टी॒रिति॑ वि - उ॒ष्टीः । अ॒न्वि॒ति॑ । पञ्च॑ । दोहाः॑ । गा॒म् । पञ्च॑ना॒म्नीमि॑ति॒ पञ्च॑ -
ना॒म्नीम् । ऋ॒तवः॑ । अ॒न्वि॒ति॑ । पञ्च॑ ॥ पञ्च॑ । दि॒शः । पञ्च॑द॒शेनेति॑ पञ्च॑ - द॒शेन॑ । कृ॒षाः

। समानमू॒र्ध्नीरिति॑ समान - मू॒र्ध्नीः । अ॒भीति॑ । लो॒कम् । ए॒कम् ॥

TS 4.3.11.5

TS 4.3.11.5

Samhita Paata

ऋ॒तस्य॑ गर्भः॑ प्रथ॒मा व्यू॑ष्य॒पामेका॑ महि॒मानं॑ बिभर्ति । सूर्य॑स्यै॒का च॑रति निष्कृ॒तेषु॑ घ॒र्मस्यै॒का
सवि॑तै॒कां नि य॑च्छति ॥ या प्रथ॒मा व्यौ॑च्छ॒त् सा धे॒नुर॑भवद्य॒मे । सा नः॑ पय॑स्वती धु॒क्ष्वोत्तरा॑मु॒त्तराऽ
समा॑ ॥ शु॒क्रर॒षभा॑ नभ॑सा ज्योति॒षा ऽऽ*गा॑द्-वि॒श्वरू॑पा श॒बली॑र॒ग्निके॑तुः । समा॑नमर्थः॑ स्वप॒स्यमा॑ना
बिभ्र॑ती ज॒राम॑जर उ॒ष आऽगाः॑ ॥ ऋ॒तूनां॑ प॒त्नी () प्रथ॑मेयमाऽगा॒दह्नां॑ ने॒त्री ज॑नि॒त्री प्र॒जानां॑ ।
एका॑ स॒ती बहु॑धोषो व्यु॑च्छ॒स्यजी॑र्णा त्वं ज॑रयसि सर्वम॒न्यत् ॥

Pada Paata

ऋ॒तस्य॑ । गर्भः॑ । प्रथ॒मा । व्यू॑ष्य॒षीति॑ वि - ऊ॒षुषी॑ । अ॒पाम् । ए॒का । म॒हिमा॑नम् । बि॒भर्ति॑ ॥
सूर्य॑स्य । ए॒का । च॑रति । निष्कृ॒तेष्विति॑ निः-कृ॒तेषु॑ । घ॒र्मस्य॑ । ए॒का । स॒विता॑ । ए॒कम् ।
नीति॑ । य॒च्छति॑ ॥ या । प्रथ॒मा । व्यौ॑च्छ॒दिति॑ वि - औ॒च्छत् । सा । धे॒नुः । अ॒भवत् । य॒मे
॥ सा । नः॑ । पय॑स्वती । धु॒क्ष्व् । उ॒त्तरा॑मु॒त्तरा॑मित्यु॒त्तरां-उ॒त्तरा॑म् । समा॑म् ॥ शु॒क्रर॒षभेति॑
शु॒क्र - ऋ॒षभा॑ । नभ॑सा । ज्योति॒षा । ए॒ति । अ॒गात् । वि॒श्वरू॑पेति॑ विश्व - रू॒पा । श॒बलीः
। अ॒ग्निके॑तुरित्य॒ग्नि - के॑तुः ॥ समा॑नम् । अर्थ॑म् । स्वप॒स्यमा॑नेति॑ सु-अ॒पस्य॑मा॑ना । बिभ्र॑ती
। ज॒राम् । अ॒जरे॑ । उ॒षः । ए॒ति । अ॒गाः ॥ ऋ॒तूनाम् । प॒त्नी () । प्रथ॑मा । इ॒यम् ।

एति॑ । अ॒गात् । अ॒ह्ना॑म् । ने॒त्री । ज॒नि॒त्री । प्र॒जा॒ना॒मि॒ति॑ प्र - जा॒ना॑म् ॥ ए॒का॑ । सु॒ती ।
ब॒हु॒धे॒ति॑ बहु - धा । उ॒षः । वी॒ति॑ । उ॒च्छ॒सि॑ । अ॒जी॒र्णा । त्वम् । ज॒र॒य॒सि॑ । स॒र्वम् । अ॒न्यत् ॥

TS 4.3.12.1

TS 4.3.12.1

Samhita Paata

अ॒ग्रे जा॒तान् प्र॒णु॑दा नः सु॒प॒त्नान् प्रत्य॑जा॒ता॒ज्जा॒तवे॒दो नु॒दस्व॑ । अ॒स्मे दी॑दि॒हि सु॒म॒ना अ॒हे॒डन् तव॑
स्या॑ः श॒र्मन् त्रि॒व॒रू॒थ उ॒द्भित् ॥ स॒ह॒सा जा॒तान् प्र॒णु॑दानः सु॒प॒त्नान् प्रत्य॑जा॒ता॒ज्जा॒तवे॒दो नु॒दस्व॑ ।
अ॒धि नो ब्रू॑हि सु॒म॒न॒स्य॒मा॒नो व॒यः स्या॑म् प्र॒णु॑दा नः सु॒प॒त्नान् ॥ च॒तु॒श्च॒त्वारि॑ः॒शः स्तो॒मो वर्चो॑
द्र॒वि॒णः षो॒ड॒शः स्तो॒म ओजो॑ द्र॒वि॒णं पृ॒थि॒व्याः पु॒री॒षम॑स्य- []

Pada Paata

अ॒ग्रे । जा॒तान् । प्रे॒ति॑ । नु॒दु । नः । सु॒प॒त्नान् । प्र॒ती॒ति॑ । अ॒जा॒तान् । जा॒त॒वे॒दु इति॑
जा॒त - वे॒दः । नु॒दुस्व॑ ॥ अ॒स्मे इति॑ । दी॑दि॒हि । सु॒म॒ना इति॑ सु - म॒नाः । अ॒हे॒डन् ।
तव॑ । स्या॑म् । श॒र्मन् । त्रि॒व॒रू॒थ इति॑ त्रि॒व॒रू॒थः । उ॒द्भि॒दित्यु॑त् - भित् ॥ स॒ह॒सा ।
जा॒तान् । प्रे॒ति॑ । नु॒दु । नः । सु॒प॒त्नान् । प्र॒ती॒ति॑ । अ॒जा॒तान् । जा॒त॒वे॒दु इति॑ जा॒त -
वे॒दः । नु॒दुस्व॑ ॥ अ॒धी॒ति॑ । नः । ब्रू॑हि । सु॒म॒न॒स्य॒मा॒न इति॑ सु - म॒न॒स्य॒मा॒नः । व॒यम् ।
स्या॑म् । प्रे॒ति॑ । नु॒दु । नः । सु॒प॒त्नान् ॥ च॒तु॒श्च॒त्वारि॑ः॒श इति॑ च॒तुः - च॒त्वारि॑ः॒शः । स्तो॒मः
। वर्चः॑ । द्र॒वि॒णम् । षो॒ड॒शः । स्तो॒मः । ओजः॑ । द्र॒वि॒णम् । पृ॒थि॒व्याः । पु॒री॒षम् । अ॒सि॑ ।

TS 4.3.12.2

TS 4.3.12.2

Samhita Paata

-फसो नाम । एव श्छन्दो वरिव श्छन्दः शुभं श्छन्दः परिभू श्छन्द आच्छच्छन्दो मन श्छन्दो
व्यच श्छन्दः सिन्धु श्छन्दः समुद्रं छन्दः सलिलं छन्दः सँयच्छन्दो वियच्छन्दो बृहच्छन्दो
रथन्तरं छन्दो निकाय श्छन्दो विवध श्छन्दो गिर श्छन्दो भ्रज श्छन्दः सृष्टुप् छन्दो ऽनुष्टुप् छन्दः
ककुच्छन्दं स्त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दो -ऽङ्कुपं छन्दः - []

Pada Paata

अफसः । नाम ॥ एवं । छन्दः । वरिवः । छन्दः । शुभूरिति शं - भूः । छन्दः ।
परिभूरिति परि - भूः । छन्दः । आच्छत् । छन्दः । मनः । छन्दः । व्यचः । छन्दः
। सिन्धुः । छन्दः । समुद्रम् । छन्दः । सलिलम् । छन्दः । सँयदिति सं - यत् ।
छन्दः । वियदिति वि - यत् । छन्दः । बृहत् । छन्दः । रथन्तरमिति रथं - त्रम् ।
छन्दः । निकाय इति नि - कायः । छन्दः । विवध इति वि-वधः । छन्दः । गिरः ।
छन्दः । भ्रजः । छन्दः । सृष्टुबिति स - स्तुप् । छन्दः । अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । छन्दः ।
ककुत् । छन्दः । त्रिककुदिति त्रि - ककुत् । छन्दः । काव्यम् । छन्दः । अङ्कुपम् । छन्दः ।

TS 4.3.12.3

TS 4.3.12.3

Samhita Paata

प॒दप॑ङ्क्ति॒ श्छन्दो॑ ऽक्षर॑पङ्क्ति॒ श्छन्दो॑ विष्टा॒रप॑ङ्क्ति॒ श्छन्दः॑ क्षुरो॑ भृज्वा॒ञ्छन्दः॑ प्र॒च्छच्छन्दः॑ प॒क्ष श्छन्दः॑
ए॒व श्छन्दो॑ वरि॑व श्छन्दो॑ वय॒ श्छन्दो॑ वय॒स्कृच्छन्दो॑ विशा॒लं छन्दो॑ विष्प॑र्द्धा श्छन्दः॑ छ॒दि श्छन्दो॑
दूरो॒हणं॑ छन्द॑स्त॒न्द्रं छन्दो॑ ऽङ्गाङ्गं॑ छन्दः॑ ॥

Pada Paata

प॒दप॑ङ्क्तिरिति॑ प॒द - प॒ङ्क्तिः । छन्दः॑ । अ॒क्षर॑पङ्क्तिरित्य॒क्षर - प॒ङ्क्तिः । छन्दः॑ । विष्टा॒रप॑ङ्क्तिरिति॑
विष्टा॒र - प॒ङ्क्तिः । छन्दः॑ । क्षुरः॑ । भृज्वा॒न् । छन्दः॑ । प्र॒च्छत् । छन्दः॑ । प॒क्षः । छन्दः॑ ।
ए॒वः । छन्दः॑ । वरि॑वः । छन्दः॑ । वयः॑ । छन्दः॑ । वय॒स्कृदिति॑ वयः - कृत् । छन्दः॑ ।
विशा॒लमिति॑ वि - शा॒लम् । छन्दः॑ । विष्प॑र्द्धा इति॑ विः-स्प॒र्द्धाः । छन्दः॑ । छ॒दिः । छन्दः॑ ।
। दूरो॒हणमिति॑ दूः - रो॒हणम् । छन्दः॑ । त॒न्द्रम् । छन्दः॑ । अ॒ङ्गाङ्गम् । छन्दः॑ ॥

TS 4.3.13.1

TS 4.3.13.1

Samhita Paata

अ॒ग्निर्वृ॒त्राणि॑ जङ्घन॑द् द्रवि॒णस्युर्वि॑प॒न्यया॑ । समि॑द्धः शु॒क्र आहु॑तः ॥ त्वः॑ सो॒मासि॑ सत्प॑तिस्त्वः॑

राजो॒त वृ॒त्रहा॑ । त्वं भ॒द्रो अ॑सि॒ क्रतुः॑ ॥ भ॒द्रा ते॑ अ॒ग्ने स्व॒नीक॑ स॒दृग्घो॒रस्य॑ स॒तो वि॒षुण॑स्य॒ चारुः॑
। न यत् ते शोचि॑स्तम॒सा वर॑न्त॒ न ध्व॒स्मान॑स्तनुवि॒ रेप॑ आ धुः ॥ भ॒द्रं ते॑ अ॒ग्ने सह॑सि॒न्ननी॑कमुपा॒क
आ रोच॑ते सूर्य॒स्य ।

Pada Paata

अ॒ग्निः । वृ॒त्राणि॑ । ज॒ङ्घन॑त् । द्रवि॒णस्युः॑ । वि॒प॒न्यये॑ति वि - प॒न्यया॑ ॥ समि॑द्ध इति॒ सम् -
इ॒द्धः । शु॒क्रः । आहु॑त् इत्या - हु॒तः ॥ त्वम् । सो॒म । अ॒सि । सत्प॑तिरिति॒ सत् - प॒तिः
। त्वम् । राजा॑ । उ॒त । वृ॒त्रहे॑ति॒ वृत्र॑ - हा ॥ त्वम् । भ॒द्रः । अ॒सि । क्रतुः॑ ॥ भ॒द्रा ।
ते । अ॒ग्ने । स्व॒नीके॑ति॒ सु - अ॒नीक॑ । स॒न्दृगे॑ति॒ सं - दृक् । घो॒रस्य॑ । स॒तः । वि॒षुण॑स्य ।
चारुः॑ ॥ न । यत् । ते । शोचिः॑ । तम॑सा । वर॑न्त । न । ध्व॒स्मानः॑ । तनु॑वि । रेपः॑ ।
एति॑ । धुः ॥ भ॒द्रम् । ते । अ॒ग्ने । सह॑सि॒न्न । अ॒नीकम् । उ॒पा॒के । एति॑ । रोच॑ते । सूर्य॒स्य ॥

TS 4.3.13.2

TS 4.3.13.2

Samhita Paata

रुश॑द्-दृ॒शे द॑दृ॒शे न॑क्त॒या चि॑द॒रूक्षि॑तं दृ॒श आ रू॒पे अ॒न्नं ॥ सैना॑ऽनी॒केन॑ सुवि॒दत्रो॑ अ॒स्मे य॒ष्टां
देवा॑ः आय॑जिष्ठः स्व॒स्ति । अद॑ब्धो गो॒पा उ॒त नः॑ पर॒स्पा अ॒ग्ने द्यु॑मदु॒त रे॒वद् दि॑दीहि ॥ स्व॒स्ति
नो॑ दि॒वो अ॒ग्ने पृ॒थिव्या॑ वि॒श्वायु॑र्द्धेहि य॒जथा॑य देव । यथ् सी॒महि॑ दि॒विजा॑त् प्रश॑स्तं तद॒स्मासु॑ द्रवि॑णं
धेहि॑ चि॒त्रं ॥ यथा॑ होत॒र्मनु॑षो - []

Pada Paata

रुशत् । दृशे । दृशे । नक्तुया । चित् । अरूक्षितम् । दृशे । एति । रूपे । अन्नम् ॥
 सः । एना । अनीकेन । सुविदत्र इति सु-विदत्रः । अस्मे इति । यष्टौ । देवान् । आयजिष्ठ
 इत्या - यजिष्ठः । स्वस्ति ॥ अदब्धः । गोपा इति गो-पाः । उत । नः । पुरस्पा इति
 परः-पाः । अग्रे । द्युमदिति द्यु - मत् । उत । रेवत् । दिदीहि ॥ स्वस्ति । नः । दिवः ।
 अग्रे । पृथिव्याः । विश्वायुरिति विश्व - आयुः । धेहि । यजथाय । देव ॥ यत् । सीमहि ।
 दिविजातेति दिवि - जात् । प्रशस्तमिति प्र - शस्तम् । तत् । अस्मासु । द्रविणम् । धेहि ।
 चित्रम् ॥ यथा । होतः । मनुषः ।

TS 4.3.13.3**TS 4.3.13.3****Samhita Paata**

देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजासि । एवा नो अद्य समना समानानु-शन्नं उशतो यक्षि देवान्
 ॥ अग्निमीडे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं । होतारं रत्नधातमं ॥ वृषां सोम द्युमां असि वृषां देव
 वृषव्रतः । वृषा धर्माणि दधिषे ॥ सान्तपना इदं हविर्मरुतस्तज्जुष्टन । युष्माकोती रिशादसः
 ॥ यो नो मर्तो वसवो दुरह्णायुस्तिरः सत्यानि मरुतो - []

Pada Paata

देवतातेति देव - ताता । यज्ञेभिः । सूनो इति । सहस्रः । यजांसि ॥ एवा । नः । अद्य
 । समना । समानान् । उशन्न । अग्ने । उशतः । यक्षि । देवान् ॥ अग्निम् । ईडे ।
 पुरोहितमिति पुरः - हितम् । यज्ञस्य । देवम् । ऋत्विजम् ॥ होतारम् । रत्नधातममिति रत्न
 - धातमम् ॥ वृषा । सोम । द्युमानिति द्युमान् । असि । वृषा । देव । वृषव्रत इति वृष -
 व्रतः ॥ वृषा । धर्माणि । दधिषे ॥ सान्तपना इति सां - तपनाः । इदम् । हविः । मरुतः
 । तत् । जुजुष्टन् ॥ युष्माकं । ऊती । रिशादस इति रिश - अदसः ॥ यः । नः । मर्तः
 । वसवः । दुरह्णायुरिति दुः - ह्णायुः । तिरः । सत्यानि । मरुतः ।

TS 4.3.13.4

TS 4.3.13.4

Samhita Paata

जिघांसात् । द्रुहः पाशं प्रति स मुचीष्ट तपिष्ठेन तपसा हन्तना तं ॥ सँवत्सरीणां मरुतः स्वर्का
 उरुक्षयाः सगणा मानुषेषु । तैऽस्मत् पाशान् प्र मुञ्चन्त्वहंसः सान्तपना मंदिरा मादयिष्णवः
 ॥ पिप्रीहि देवाः उशतो यविष्ठ विद्वाः ऋतूँश्च ऋतुपते यज्ञेह । ये दैव्यां ऋत्विजस्तेभिरग्रे त्वः
 होतृणामस्यायजिष्ठः ॥ अग्ने यदद्य विशो अद्धरस्य होतः पावक - []

Pada Paata

जिघांसात् ॥ द्रुहः । पाशम् । प्रतीति । सः । मुचीष्ट । तपिष्ठेन । तपसा । हन्तन् । तम्

॥ सुँव॒थ्स॒रीणा॑ इति॑ सं - व॒थ्स॒रीणाः॑ । म॒रुतः॑ । स्व॒र्का इति॑ सु - अ॒र्काः । उ॒रु॒क्षया॑ इत्यु॒रु
- क्षयाः॑ । स॒र्गणा॑ इति॑ स - ग॒णाः । मा॒नु॒षेषु॑ ॥ ते । अ॒स्मत् । पा॒शान् । प्रेति॑ । मु॒ञ्चन्तु॑
। अ॒श्व॑सः । सा॒न्त॒प॒ना इति॑ सां - त॒प॒नाः । म॒दि॒राः । मा॒द॒यि॒ष्णवः॑ ॥ पि॒प्री॒हि । दे॒वान् ।
उ॒श॒तः । य॒वि॒ष्ट । वि॒द्वान् । ऋ॒तून् । ऋ॒तु॒प॒त इत्यु॑तु-प॒ते । य॒ज्ञ । इ॒ह ॥ ये । दै॒व्याः॑ ।
ऋ॒त्वि॒जः । तेभिः॑ । अ॒ग्ने । त्वम् । हो॒तृ॒णाम् । अ॒सि । आ॒य॒जि॒ष्ट इत्या॑ - य॒ज्ञि॒ष्टः ॥ अ॒ग्ने
। यत् । अ॒द्य । वि॒शः । अ॒द्भ॒र॒स्य । हो॒तः । पा॒व॒क ।

TS 4.3.13.5

TS 4.3.13.5

Samhita Paata

शो॒चे वे॒ष्ट्व॑ हि य॒ज्वा॑ ॥ ऋ॒ता य॑जा॒सि म॒हि॒ना वि य॒द्भ॒र॒ह॒व्या व॑ह य॒वि॒ष्ट या ते अ॒द्य ॥ अ॒ग्नि॒ना
र॒यि॒म॑श्च॒वत् पो॒ष॑मे॒व दि॒वेदि॑वे । य॒श॒स॑ वी॒र॒व॑त्त॒मं ॥ ग॒य॒स्फा॒नो अ॒मी॒व॒हा व॑सु॒वित् पु॑ष्टि॒व॒र्द्धनः॑ ।
सु॒मि॒त्रः सो॒म नो॑ भव ॥ गृ॒ह॑मे॒धास॑ आ ग॑त् म॒रु॒तो मा॒ऽपं भू॑तन । प्र॒मु॒ञ्चन्तो॑ नो॒ अ॒श्व॑सः ॥
पू॒र्वी॒भि॒रु॒हि द॑दा॒शि॒म श॒र॒द्धि॑र्म॒रुतो॑ व॒यं । म॒हो॒भि- []

Pada Paata

शो॒चे । वेः । त्वम् । हि । य॒ज्वा॑ ॥ ऋ॒ता । य॒जा॒सि । म॒हि॒ना । वी॒ति॑ । यत् । भूः ।
ह॒व्या । व॒ह । य॒वि॒ष्ट । या । ते । अ॒द्य ॥ अ॒ग्नि॒ना । र॒यि॒म् । अ॒श्च॒वत् । पो॒ष॑म् । ए॒व ।
दि॒वेदि॑व॒ इति॑ दि॒वे - दि॒वे ॥ य॒श॒स॑म् । वी॒र॒व॑त्त॒ममि॑ति॒ वी॒र॒व॑त् - त॒मम् ॥ ग॒य॒स्फा॒न इति॑ ग॒य

- स्फानः । अमीवहेत्यमीव - हा । वसुविदिति वसु - वित् । पुष्टिवर्धन इति पुष्टि - वर्धनः ॥ सुमित्र इति सु - मित्रः । सोम । नः । भव ॥ गृहमेधास इति गृह - मेधासः । एति । गत । मरुतः । मा । अपेति । भूतन् ॥ प्रमुञ्चन्त इति प्र - मुञ्चन्तः । नः । अश्वसः ॥ पूर्वीभिः । हि । ददाशिम । शरद्धिरिति शरत् - भिः । मरुतः । वयम् ॥ महोभिरिति महः - भिः ।

TS 4.3.13.6

TS 4.3.13.6

Samhita Paata

-श्चरूषणीनां ॥ प्रबुद्धिया ईरते वो महाशसि प्रणामानि प्रयज्यवस्तिरद्धं । सहस्रियं दम्यं भागमेतं गृहमेधीयं मरुतो जुषद्धं ॥ उप यमेति युवतिः सुदक्षं दोषा वस्तोरं हविष्मती घृताची ॥ उप स्वैनमरमतिर्वसूयुः ॥ इमो अग्रे वीततमानि हव्या ऽजस्रो वक्षि देवतातिमच्छं । प्रति न ईश सुरभीणि वियन्तु ॥ क्रीडं वः शर्द्धो मारुतमनुवाणं रथेशुभं ।

Pada Paata

चरूषणीनाम् ॥ प्रेति । बुद्धिया । ईरते । वः । महाशसि । प्रेति । नामानि । प्रयज्यव इति प्र - यज्यवः । तिरद्धम् ॥ सहस्रियम् । दम्यम् । भागम् । एतम् । गृहमेधीयमिति गृह - मेधीयम् । मरुतः । जुषद्धम् ॥ उपेति । यम् । एति । युवतिः । सुदक्षमिति सु-दक्षम् । दोषा । वस्तोः । हविष्मती । घृताची ॥ उपेति । स्व । एनम् । अरमतिः । वसूयुरिति

वसू - युः ॥ इमो इति । अग्रे । वीततमानीति वीत - तमानि । हव्या । अजस्रः । वक्षि ।
 देवतातिमिति देव - तातिम् । अच्छ ॥ प्रतीति । नः । ईम् । सुरभीणि । वियन्तु ॥ क्रीडम्
 । वः । शदर्धः । मारुतम् । अनुर्वाणम् । रथेशुभमिति रथे - शुभम् ॥

TS 4.3.13.7

TS 4.3.13.7

Samhita Paata

कण्वा अ॒भि प्र गा॑यत ॥ अ॒त्यासो॑ न ये म॒रुतः॑ स्व॒ञ्चो यक्ष॑दृशो न शुभयन्त॒ मर्याः॑ । ते ह॒र्म्ये॒ष्ठाः
 शि॒शवो॑ न शु॒भ्रा व॒त्सासो॑ न प्र॒क्री॒डिनः॑ पयो॒धाः ॥ प्रैषा॒मज्मेषु॑ वि॒थुरे॒वं रेज॑ते भूमि॒र्यामेषु॑ यद्धं
 यु॒ञ्जते॑ शु॒भे । ते क्री॒डयो॑ धुन॒यो भ्राज॑दृष्टयः स्व॒यं म॑हित्वं प॒नय॑न्त धू॒तयः॑ ॥ उ॒प॒ह्वरेषु॑ यदचि॒द्धं
 य॒यि व॑य इव मरुतः केन - []

Pada Paata

कण्वाः । अ॒भि । प्रेति॑ । गा॒यत॑ ॥ अ॒त्यासः॑ । न । ये । म॒रुतः॑ । स्व॒ञ्चः॑ । य॒क्षदृश॑ इति
 यक्ष - दृशः । न । शु॒भय॑न्त । मर्याः ॥ ते । ह॒र्म्ये॒ष्ठा इति॑ ह॒र्म्ये-स्थाः । शि॒शवः॑ । न । शु॒भ्राः
 । व॒त्सासः॑ । न । प्र॒क्री॒डिन॑ इति॑ प्र - क्री॒डिनः॑ । प॒यो॒धा इति॑ पयः - धाः ॥ प्रेति॑ । ए॒षाम् ।
 अ॒ज्मेषु॑ । वि॒थुरा । इ॒व । रेज॑ते । भूमिः॑ । या॒मेषु॑ । यत् । ह॒ । यु॒ञ्जते॑ । शु॒भे ॥ ते । क्री॒डयः॑
 । धुन॑यः । भ्राज॑दृष्टय इति॑ भ्राज॑त - ऋ॒ष्टयः॑ । स्व॒यम् । म॑हित्वमिति॑ म॒हि - त्वम् । प॒नय॑न्त
 । धू॒तयः॑ ॥ उ॒प॒ह्वरेष्वि॒त्युप॑-ह्वरेषु । यत् । अचि॒द्धम् । य॒यिम् । व॑यः । इ॒व । म॒रुतः॑ । केन॑ ।

TS 4.3.13.8

TS 4.3.13.8

Samhita Paata

चित् प॒था । श्रोत॑न्ति॒ कोशा॑ उप॑ वो रथे॑ष्वा घृतमु॑क्षता॒ मधु॑वर्णम॒र्चते ॥ अ॒ग्निम॑ग्निः॒ हवी॑मभिः
सदा॑ हवन्त॒ वि॒स्पति॑ । ह॒व्यवा॑हं पुरु॒प्रियं ॥ त॒ हि श॑श्वन्त॒ ईड॑ते सु॒चा दे॒वं घृ॑तश्चुता॑ । अ॒ग्निः
ह॒व्याय॑ वोढ॑वे ॥ इन्द्रा॑ग्नी रोच॒ना दि॒वः > 1, श॒थ॑द्वृत्र > 2, मिन्द्र॑वो वि॒श्वत॑स्परी > 3, न्द्रं नरो
> 4, वि॒श्वक॑र्मन्. ह॒विषा॑ वावृ॒धानो > 5, वि॒श्वक॑र्मन्. ह॒विषा॑ वर्ध॑नेन > 6 ॥

Pada Paata

चित् । प॒था ॥ श्रोत॑न्ति । कोशाः । उपेति॑ । वः । रथे॑षु । एति॑ । घृतम् । उ॒क्षत् ।
मधु॑वर्णमिति॒ मधु॑ - वर्णम् । अ॒र्चते ॥ अ॒ग्निम॑ग्निमित्य॒ग्निम् - अ॒ग्निम् । हवी॑मभिरिति॒ हवी॑म -
भिः । सदा॑ । ह॒वन्त॒ । वि॒स्पति॑म् ॥ ह॒व्यवा॑हमिति॒ हव्य॑ - वाह॑म् । पुरु॒प्रियमिति॒ पुरु॑ - प्रियम्
॥ तम् । हि । श॑श्वन्तः । ईड॑ते । सु॒चा । दे॒वम् । घृ॑तश्चुतेति॒ घृत॑ - शु॒ता ॥ अ॒ग्निम् ।
ह॒व्याय॑ । वोढ॑वे ॥ इन्द्रा॑ग्नी इतीन्द्र॑ - अ॒ग्नी । रोच॒ना । दि॒वः । श॒थ॑त् । वृ॒त्रम् । इन्द्र॑म् ।
वः । वि॒श्वतः॑ । परीति॑ । इन्द्र॑म् । नरः॑ । वि॒श्वक॑र्मन्निति॒ विश्व॑ - क॒र्मन् । ह॒विषा॑ । वावृ॒धानः
। वि॒श्वक॑र्मन्निति॒ विश्व॑ - क॒र्मन् । ह॒विषा॑ । वर्ध॑नेन ॥